

Briuselis, 2014 02 20
COM(2014) 97 final

KOMISIJOS ATASKAITA TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

Jūrų strategijos pagrindų direktyvos (2008/56/EB) pirmasis įgyvendinimo etapas

Europos Komisijos vertinimas ir gairės
{SWD(2014) 49 final}

KOMISIJOS ATASKAITA TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

Jūrų strategijos pagrindų direktyvos (2008/56/EB) pirmasis įgyvendinimo etapas

Europos Komisijos vertinimas ir gairės

Praėjus vos daugiau kaip penkeriems metams po Jūrų strategijos pagrindų direktyvos (JSPD) įsigaliojimo, šia ataskaita užbaigiamas pirmasis jos įgyvendinimo etapas, kuriuo siekta nustatyti siekius. Pirmą kartą buvo atliktas tokio masto duomenų rinkimas ir analizė, kurių metu valstybės narės pateikė savo jūrų padėties vertinimą (pradinį įvertinimą), apibrėžė, ką jos laiko esant „gera savo jūrų vandenų aplinkos būkle“ (gera aplinkos būklė – toliau GAB) ir nustatė tikslus, kuriais siekiama sumažinti atotrūkį tarp dabartinės padėties ir norimos padėties 2020 m. – tai data, iki kurios turi būti pasiekta GAB. Šie veiksmai suteikė galimybę plataus masto viešoms diskusijoms jūrų aplinkos apsaugos klausimais, padėjo surinkti didelį kiekį žinių apie mūsų jūras ir vandenynus ir paskatino tolesnį regioninį bendradarbiavimą, visų pirma per regionines jūrų konvencijas (toliau – RJK). Tuo pačiu metu Komisijos atliktas valstybių narių ataskaitų įvertinimas kelia susirūpinimą: tai, kaip valstybės narės apibrėžia gerą aplinkos būklę, ir tai, kokį būdą jos numato tai būklei pasiekti, rodo, kad bendru mastu siekiai yra riboti, dažnai neatsižvelgiama į esamus įsipareigojimus ir standartus, Sąjungoje esama nesuderinamumo – netgi tarp to paties jūrų regiono kaimyninių šalių.

Iki 2013 m. gruodžio mėn. ataskaitas Europos Komisijai pateikė visos valstybės narės, išskyrus kelias¹. Iš dabartinės ataskaitos matyti, kad kai kurių valstybių narių turimi duomenys neišsamūs, o viena valstybė narė ataskaitos visai nepateikė. Europos Komisija atitinkamais atvejais pradėjo pažeidimo nagrinėjimo procedūras. Vykdydama teisinius veiksmus Komisija paraleliai svarstys, kaip savo įvertinimą ir gaires perduoti į šią ataskaitą neįtrauktoms valstybėms narėms po to, kai šios pateiks ataskaitas.

Remiantis šia analize, dabartinėje ataskaitoje rekomendacijų forma pateikiamos gairės², kurios turės būti įgyvendinamos ES, regioniniu ir nacionaliniu lygmenimis. Tais atvejais, kai ataskaitose nustatyta trūkumų, Komisija, užuot patarusi teikti naujas ataskaitas, šioje ataskaitoje ir pridėtame tarnybų darbo dokumente išreiškia aktyvią, į ateitį orientuotą poziciją. Jos tikslas – pateikti konkrečias gaires, kaip įveikti nustatytus sunkumus, kad tolesnis įgyvendinimas vyktų patiriant mažiau išlaidų ir veiksmingiau.

Prie šios ataskaitos pridėtame Komisijos tarnybų darbo dokumente³ pateikiama išsamesnė ataskaitų, kurias valstybės narės pateikė pagal Direktyva nustatytų vienuolika jūrų aplinkos kokybinių deskriptorių (pvz., biologinės įvairovės, nevietinių rūšių, žuvų, mitybos tinklų sveikumo, teršalų, šiukšlių, povandeninio triukšmo), analizė kartu su išsamesnėmis

¹ Žr. Komisijos tarnybų darbo dokumentą *First steps in the implementation of the Marine Strategy Framework Directive - Assessment in accordance with Article 12 of Directive 2008/56/EC* dėl dabartinės valstybių narių ataskaitų teikimo padėties. Pakrantės neturinčios valstybės narės ataskaitų pagal JSPD teikti neprivalo.

² Kaip nustatyta Jūrų strategijos pagrindų direktyvos 12 straipsnyje.

³ Komisijos tarnybų darbo dokumentas *First steps in the implementation of the Marine Strategy Framework Directive - Assessment in accordance with Article 12 of Directive 2008/56/EC*.

rekomendacijomis ir konkrečiais kiekvienai šaliai skirtais įvertinimais bei rekomendacijomis. Vėliau 2014 m. Europos Komisijos Jungtinis tyrimų centras (angl. *JRC*) parengs nuodugnius įvertinimus, susijusius su labiau techniniais valstybių narių ataskaitų aspektais. Europos aplinkos agentūra (EEA) taip pat padarys išvadas dėl bendros jūrų aplinkos padėties Europoje.

1. EUROPOS JŪRŲ PADĖTIS

Europos jūros, jas kartu sudėjus, viršija jos sausumos teritoriją, jose esama gausios, pažeidžiamos ir unikalios gyvūnijos ir augalijos, kuri dar ne iki galo ištirta. Jūrų ekosistemoms vis didesnę poveikį daro žmogaus veikla tiek sausumoje, tiek ir jūroje, kadangi 41 proc. Europos gyventojų gyvena pakrančių regionuose, o su jūrų aplinka susijusi ekonominė veikla nuolat auga. Valstybių narių ataskaitose teigiama, kad Europos jūrų aplinka nėra geros būklės.

Tokių rezultatų priežasčių daug ir įvairių, visų pirma:

- 39 proc. šiaurės rytų Atlanto ir 88 proc. Viduržemio ir Juodosios jūrų žuvų išteklių vis dar pereikvojami, o padėtis gerėja tik pamažu⁴;
- jūrų aplinkos tarša kai kuriose vietose sumažėjo, tačiau apskritai maistinių medžiagų ir tam tikrų pavojingų cheminių medžiagų kiekiai vis dar viršija priimtinas ribas. Deguonies kiekio mažėjimas kaip taršos maistinėmis medžiagomis pasekmė yra itin žymus Baltijos ir Juodojoje jūrose;
- jūrų tarša šiukšlėmis, daugiausia plastikų, yra didėjanti problema pasaulyje ir ES. Šiaurės jūroje per 90 proc. šiaurinių audrapaukščių skrandyje aptinkama plastiko, o 100 m Atlanto vandenyno pakrantės ruože randama 712 vienetų šiukšlių. Šios augančios problemos padariniai įvairialypiai, o jų mastas dar neviseiškai žinomas;
- klimato kaita (nors ji tiesiogiai nėra vertinama pagal JSPD) taip pat prisideda prie dar didesnio jūrų ekosistemų nykimo.

Reikia įdėti daugiau pastangų, kad būtų įgyvendintas 2020 m. tikslas pasiekti gerą aplinkos būklę, kuris yra nuodugnaus, tinkamo, nuoseklaus ir darnaus JSPD įgyvendinimo dalis.

2. PAGRINDINIAI VERTINIMO PRINCIPAI

Komisija taikė tam tikrus principus vertindama, ar valstybių narių ataskaitose pateikta informacija sudaro išsamų, tinkamą, nuoseklų ir darnų pagrindą⁵, kaip reikalaujama direktyvos 8 (pradinis įvertinimas), 9 (geros aplinkos būklės nustatymas) ir 10 (aplinkos apsaugos tikslai) straipsniuose. Visų pirma ji vertino ar:

⁴ Komisijos komunikatas Tarybai „Konsultacijos dėl 2014 m. žvejybos galimybių“, COM(2013) 319 *final*.

⁵ Pagal JSPD 12 straipsnį: „Remdamasi visais pagal 9 straipsnio 2 dalį, 10 straipsnio 2 dalį ir 11 straipsnio 3 dalį pateiktais pranešimais dėl kiekvieno jūrų regiono arba paregionio, Komisija kiekvienos valstybės narės atveju įvertina, ar aspektai, apie kuriuos pranešta, yra tinkamas pagrindas šios direktyvos reikalavimams įvykdyti, ir gali paprašyti atitinkamos valstybės narės pateikti turimą ir būtiną papildomą informaciją. Atlikdama šiuos vertinimus Komisija atsižvelgia į sistemų skirtinguose jūrų regionuose arba paregionuose bei visoje Bendrijoje darną.“

- valstybių narių ataskaitos apėmė visus susijusius deskriptorius ir visus jūrų vandenį pagal visas atitinkamas nuostatas;
- gera aplinkos būklė (GAB) buvo nustatyta konkrečiai ir įvertinta skaičiais, kad būtų galima vertinti pažangą, padarytą jos siekiant;
- GAB apibrėžtys tame pačiame jūrų regione ar paregionyje buvo tarpusavyje suderintos;
- pradinis įvertinimas atspindėjo turimas mokslo žinias srityse, kurioms taikoma ši direktyva, ir sudarė sąlygas nustatyti ataskaitos tašką ateičiai;
- nustatyti tikslai atspindėjo pradinio įvertinimo rezultatus ir GAB apibrėžtį, kad valstybės narės galėtų realiai pasiekti GAB iki 2020 m.;
- valstybės narės atsižvelgė į esamus su jūrų aplinka susijusius ES reglamentus ir politiką bei į atitinkamus regioninėmis jūrų konvencijomis (RJK) nustatytus standartus tais atvejais, kai ES standartų nėra;

Šie principai buvo detalizuoti keliais klausimynais⁶. Neatitikus vieno ar kelių principų, įvertinimas buvo: „iš dalies adekvatu“ arba „neadekvatu“, „nenuoseklu“ ir (arba) „blogai suderinta“ arba „vidutiniškai suderinta“. Atitikus visus principus, net minimaliai, įvertinimas buvo „adekvatu“, „nuoseklu“ ir „suderinta“.

Tik kai visos valstybės narės atitiks pastaruosius kriterijus, bus galima nustatyti, ar galiojanti politika veda visą ES link tikslo iki 2020 m. pasiekti „ekologiniu požiūriu įvairius ir dinamiškus vandenynus bei jūras, kurie yra švarūs, sveiki ir produktyvūs“⁷. Šiuo metu to nėra. Tai iliustruoja keli pavyzdžiai:

- valstybės narės ataskaitose pateikė įvairių rūšių ir buveinių sąrašus, tačiau kai kurios neatsižvelgė į Buveinių direktyvos nustatytus sąrašus arba ignoravo savo vandenynuose esamas buveines;
- valstybės narės nustatė įvairių teršalų, nurodytų prioritetinių medžiagų sąrašą pagal Vandens pagrindų direktyvą, tačiau vieniems skyrė daugiau dėmesio, o kitus ignoravo;
- tik kelios valstybės narės aiškiai nurodė, kad visi žuvų ištekliai turėtų būti naudojami neviršijant didžiausio galimo tausios žvejybos laimikio lygmens.

Tačiau Komisijos įvertinimas neturėtų būti interpretuojamas tik pagal atitiktą direktyvai. Juo labiau siekiama suteikti Komisijai galimybę pateikti valstybėms narėms direktyvos įgyvendinimo apžvalgą ir gaires, kaip pasiekti direktyvos tikslų. Pagaliau pripažįstant, kad ataskaitų teikimas yra svarbus valstybių narių įsipareigojimas, ypač atsižvelgiant į trumpus terminus, Komisijos įvertinimas yra tikslus tiek, kiek tiksliai gauta informacija. Yra labai geros kokybės ataskaitų pavyzdžių, tačiau taip pat yra ataskaitų su spragomis ar prieštaravimais.

⁶ Žr. ten pat Komisijos tarnybų darbinį dokumentą.

⁷ JSPD 3 straipsnio 5 punktas.

3. PAGRINDINIAI REZULTATAI

(1) Išsamus įvertinimas

Jūrų vandenų padėties ES įvertinimas yra visapusiškas ir apima socialinius bei ekonominius aspektus. Tai leidžia surinkti daug informacijos ir geriau suprasti žmogaus veiklos keliamus pavojus ir poveikį jūrų gyvūnijai ir augalijai. Visų pirma sistemingiau nei iki šiol buvo vertinta biologinė įvairovė, nevietinės rūšys, jūrų tarša šiukšlėmis ir povandeninis triukšmas. Dauguma valstybių narių pateikė informaciją apie daugumą direktyvos straipsnių ir deskriptorių ir tai leido plačiai apžvelgti jūrų aplinką Europoje. Tačiau įvairių šalių ataskaitų kokybė ir tos pačios valstybės narės pateiktų duomenų, susijusių su įvairiais deksriptoriais, kokybė labai skiriasi.

Daugiau dėmesio buvo skirta tokioms priemonėms kaip Vandens pagrindų direktyva, bendra žuvininkystės politika ir ES biologinės įvairovės politika jūrų srityje. Tai svarus indėlis į politikos darną, paskatinęs įvairių sektorių bendradarbiavimą bei dialogą visoje ES.

Veikla pagal JSPD davė akstiną RJK naujovėms, kurios rodo, kad veiksmai jūrų srityje ES ir regioniniu lygmeniu papildė vienas kitą ir teikia abipusės naudos visoms susijusioms šalims. RJK organizacijos daugiau ar mažiau parengė savo jūrų padėties ataskaitas, kuriomis siekė prisidėti prie valstybių narių pradinio įvertinimo. Jos taip pat sukūrė naujus regioninio lygmens rodiklius, tikslus ir metodus ir sutarė, kad reikia geresnio regioninio koordinavimo.

Pagal valstybės narės organizavo viešas konsultacijas⁸, paskatinusias diskusijas su suinteresuotosiomis šalimis dėl jūrų politikos ES ir už jos ribų užmojų.

Apskritai pirmasis Jūrų strategijos pagrindų direktyvos etapas – tai dar vienas ES žingsnis įgyvendinant kertinę šios direktyvos koncepciją – ekosistemomis grindžiamą požiūrį, kuriuo remiasi žmogaus veiklos, darančios poveikį mūsų jūroms, valdymas. Buvo įgyta vertingos patirties tiek ES, tiek ir valstybių narių bei regioninių jūrų konvencijų organizacijų lygmenimis.

(2) Adekvatumas

Nepaisant šių teigiamų aspektų, Europos Komisija valstybių narių pateiktose ataskaitose nustatė neatitikimų – net ir geriausių rezultatų pasiekusios valstybės narės turės ištaisyti tam tikrus trūkumus.

Pagal 8 straipsnį valstybių narių atliktas pradinis įvertinimas yra duomenų pagrindas, kuriuo remiasi direktyvos taikymas. Tačiau dažnai pradinio įvertinimo ataskaitose jūrų aplinkos būklė apžvelgiama tik fragmentiškai, jos ne visada atspindi turimų žinių visumą.

⁸ Europos Komisija iš 17 valstybių narių gavo informaciją apie viešų konsultacijų procesą, kaip reikalaujama JSPD 19 straipsnyje. Daugiau informacijos galima rasti Komisijos tarnybų dariniame dokumente.

Duomenų spragos valstybių narių ataskaitose neišvengiamos, kadangi jūrų žiniose vis dar esama didelių spragų, o pagal JSPD 8 straipsnį reikalaujamo įvertinimo aprėptis labai plati. Tačiau tik kelios valstybės narės pateikė strategiją, kaip esamas duomenų spragas užpildyti iki kito ataskaitinio laikotarpio, pavyzdžiui, ateityje pasitelkiant nacionalinio ar regioninio lygmens stebėsenos planus. Ne visada buvo tinkamai pasinaudota tyrimų projektų, skirtų konkrečiai jūrų žinių, susijusių su 11 JSPD deskriptorių, spragoms ištaisyti, rezultatais. Pagaliau valstybės narės nesirėmė pradiniu įvertinimu atskaitos taškui nustatyti – dėl šios neišnaudotos galimybės sunku, o kai kuriais atvejais neįmanoma, įvertinti kiek dar reikia nuveikti, kad būtų pasiektas tikslas.

Maža to, tinkamai nustatyti GAB pagal 9 straipsnį pirmajame įgyvendinimo etape ypač svarbu, kadangi juo nustatomas tikslų, kuriuos valstybės narės įsipareigoja pasiekti iki 2020 m., mastas.

Daugelis valstybių narių pateikė ataskaitą apie GAB pagal visus deskriptorius, kai kurios, apibrėždamos GAB, nustatė ambicingus standartus. Tačiau dauguma apsiribojo elementariu GAB apibrėžimu, nurodytu direktyvoje. Pavyzdžiui, daug valstybių narių neįtraukė kokybinių elementų ar paaiškinimų, iliustruojančių koncepciją ir sukuriančių papildomą vertę, tikslą ir aiškiai apibrėžtus uždavinius. Dažnai nustatyta objektyviai neįvertinama GAB, todėl praktiškai neįmanoma įvertinti, kokia pažanga padaryta jos siekiant. Nustatant GAB net jei ir esama didelių kokybinių užmojų, jie lieka tik siekiamybe.

Be to, kai kuriais atvejais valstybės narės nesisteningai rėmėsi galiojančiais ES teisės aktais ir RJK standartais. Taip galėjo atsitikti todėl, kad ne visiems pakankamai aiškus JSPD ir kitų susijusių teisės aktų tarpusavio ryšys. Vis dėlto daugeliu atvejų tam tikros valstybės narės laikėsi „pasirinkimo galimybių principo“ ir tik iš dalies atsižvelgė į dabartinės taisyklės, tikslus ir ribines vertes. Jeigu padėtis nesikeistų, pasiekus GAB pagal dabartinį apibūdinimą, mūsų vandenynų kokybė pagerėtų tik menkai.

Tapačias išvadas galima padaryti dėl tikslų, nustatytų pagal JSPD 10 straipsnį. Valstybės narės nustatė daug įvairių tikslų, kurie skiriasi savo ambicingumu ir ypatumais. Svarbiausia, kad kai kuriais atvejais nustatyti aplinkos apsaugos tikslai yra nepakankami, kad būtų pasiekta gera aplinkos būklė.

(3) Nuoseklumas

Kita bendra problema yra ta, kad valstybių narių įgyvendinimo veikla nėra nuosekli. Visų pirma ne visos valstybės išvelgė loginį ryšį tarp pradinio įvertinimo (pradinio taško), GAB nustatymo (galutinio tikslo) ir tikslų (pastangų, reikalingų pasiekti galutinį tikslą, pradedant pradiniame taške). Kai kurios valstybės narės aiškiai neatskyrė GAB nustatymo nuo pačių tikslų arba, iškelamos tikslus, neatsižvelgė į savo pradinį įvertinimą, todėl išsamus visapusiškas procesas virto daugybe nesusijusių ataskaitinių veiksmų.

(4) Suderinamumas

Regioninis bendradarbiavimas ES jūrų vandenų apsaugos srityje per RJK išvystytas gerai. Visos RJK organizacijos prisiėmė svarbų įsipareigojimą įgyvendinti ekosistemomis grindžiamą požiūrį ir remti JSPD taikymą. Deja, valstybės narės nevienodai taikė regioninio

bendradarbiavimo pagal savo jūrų strategijas rezultatus. Kartais pagal RJK atliekami darbai vėluodavo, tačiau net pateikus juos laiku, nacionalinėse ataskaitose jais remtasi ne visada.

Todėl pasigesta suderinamumo tiek ES, tiek ir to pačio jūrų regiono ar paregionio lygmenimis (kaip reikalaujama pagal JSPD 3 straipsnio 5 dalies b punktą ir 5 straipsnio 2 dalį). Suderinamumas visoje ES labai skiriasi: kai kuriuose regionuose ir kai kurių deskriptorių atžvilgiu jis didelis, tačiau bendru mastu vidutinis arba blogas. Šiaurės rytų Atlanto valstybėse narėse suderinamumas geriausias (nors dar nemažai tobulintinas), o Viduržemio jūros ir ypač Juodosios jūros (nors pastarąją buvo galima įvertinti tik iš dalies) – blogiausias.

Taigi ES nėra bendros GAB sampratos – netgi (pa-)regioniniu lygmeniu. Visoje ES yra per 20 skirtingų GAB apibrėžimų, todėl nėra bendrų ar palygintinų tikslų.

4. REKOMENDACIJOS IR TOLESNI VEIKSMAI

Pirmojo JSPD etapo įgyvendinimo analizė aiškiai rodo, kad būtina didesnė pažanga siekiant išvengti nepakankamo, neveiksmingo, nenuoseklaus ir nepagrįstai brangaus požiūrio į jūrų aplinkos apsaugą.

Blogas valstybių narių ataskaitų palyginamumas apsunkina veiksmų koordinavimą ir analizę. Todėl iki 2020 m. bus sunku ne tik pasiekti GAB, bet netgi žinoti, kiek trūksta iki tikslo pasiekimo. Dėl šios priežasties taip pat nebus sudarytos vienodos sąlygos ekonominės veiklos vykdytojams ES bei jos jūrų regionuose. Tai kelia pavojų svarbiems pagrindiniams ištekliams, be kurių „mėlynasis augimas“ ilgainiui nebus tvarus.

Dabar atsiveria galimybė pagerinti padėtį rengiant stebėsenos programas ir priemonių programas, numatomas atitinkamai 2014 ir 2015 m. Jei jos bus koordinuojamos ar rengiamos bendrai visose valstybėse narėse, mažesnėmis sąnaudomis bus pasiekta geresnių rezultatų.

(1) Įgyta patirtis

Laukdamas dabartinio įvertinimo rezultatų, Komisija ir valstybės narės jau įgijo patirties, kurią perkėlė į konkrečias iniciatyvas:

- atsižvelgdamos į naujas problemas valstybės narės, RJK organizacijos ir kiti susiję subjektai kartu pakoregavo JSPD bendrą įgyvendinimo strategiją⁹ ir parengė naują darbo programą¹⁰, skirtą JSPD įgyvendinimui 2014–2018 m. laikotarpiu. Bendrąja programa nustatomi pagrindiniai etapai, stiprinamas bendradarbiavimas su RJK organizacijomis ir numatomas gairių, kuriomis siekiama pagerinti bendrą JSPD reikalavimų supratimą, sukūrimas;
- valstybės narės galės pasinaudoti papildoma parama pagal specialius praktinius projektus, finansuojamus iš ES integruotai jūrų politikai skirtų lėšų. Tie projektai,

⁹ Direktyvoje reikalaujama, kad valstybių narių veikla būtų nuodugni ir koordinuota. Šiai užduočiai palengvinti valstybės narės ir Europos Komisija sudarė neoficialią koordinavimo programą – bendrą įgyvendinimo strategiją (BĮS).

¹⁰ Susitarta, kad darbo programa bus BĮS dalis.

http://ec.europa.eu/environment/marine/eu-coast-and-marine-policy/implementation/index_en.htm.

pavyzdžiui, skirti direktyvos įgyvendinimui Viduržemio ir Juodojoje jūrose pagerinti;

- buvo imtasi priemonių racionalizuoti ir supaprastinti valstybių narių įsipareigojimus teikti ataskaitas, taip pat pasinaudoti egzistuojančiomis ataskaitomis, kurios buvo pateiktos pagal susijusius teisės aktus pagal „vienkartinio ataskaitos pateikimo ir daugkartinio jos panaudojimo“ principą.

(2) Tolesni veiksmai

Nors sukaupta patirties, per šį įgyvendinimo ciklą iki 2018 m., kai vėl bus teikiamos ataskaitos, reikia padaryti kur kas daugiau. Kad būtų ištaisyti nustatyti trūkumai, prireiks ne tik daugybės konkrečių veiksmų bei didesnių užmojų, bet ir kitokio mąstymo kaip įgyvendinti JSPD.

Pagal JSPD 12 straipsnį artimiausiu metu svarbu užtikrinti, kad būtų naudojamos pozityviausiais įgyvendinimo aspektais, o nustatyti trūkumai nepakenktų įgyvendinant JSPD ateityje. Kad tai būtų padaryta, valstybės narės turėtų nedelsdamos rimtai apsvarstyti šias rekomendacijas, taip pat atsižvelgti į jas rengdamos stebėsenos programas ir priemonių programas. Pirmiausia valstybės narės turėtų:

- naudoti stebėsenos programas, kad įveiktų pradiniam įvertinime nustatytus trūkumus ir spragas;
- kaip minimalius reikalavimus sistemingai taikyti ES teisės aktais (kaip antai Bendra žuvininkystės politika, Vandens pagrindų direktyva, Buveinių direktyva ir t.t. ir siūloma Jūrų erdvės planavimo (JEP) ir integruoto pakrančių zonų valdymo (IPZV) direktyva¹¹, kai tik ji įsigalios) nustatytus standartus. Jeigu tokių standartų nėra, valstybės narės savo stebėsenos programose ir priemonių programose turėtų taikyti atitinkama RJK nustatytus konkretaus regiono bendruosius rodiklius;
- peržiūrėti ir, kur įmanoma, atnaujinti savo GAB ir tikslus, rengiantis stebėsenos ir priemonių programoms, kad būtų sudarytos sąlygos laikytis nuoseklaus požiūrio *pačiuose regionuose ir tarp regionų bei skirtingų nuostatų atžvilgiu*.

Be to, tose srityse, kur Komisija nustatė trūkumus, valstybės narės turi kuo greičiau ir ne vėliau kaip iki 2018 m., ženkliai pagerinti savo GAB apibrėžimų, pradinių įvertinimų ir aplinkosaugos tikslų kokybę ir užtikrinti, kad antrasis įgyvendinimo etapas būtų naudingesnis. Visų pirma turėtų būti imamasi šių veiksmų:

- iki 2015 m. peržiūrėti, pagrįsti ir patobulinti dabartinį GAB Sprendimą 2010/477/ES siekiant aiškesnių, paprastesnių, glaustesnių, darnesnių ir lengviau palyginamų GAB kriterijų ir metodinių standartų; šios peržiūros metu taip pat galėtų būti atsižvelgta į klimato kaitos poveikį GAB vertinimui¹²;

¹¹ Pasiūlymas dėl direktyvos, kuria nustatoma jūrų erdvės planavimo ir integruoto pakrančių zonų valdymo sistema (COM (2013)133 *final*).

¹² Kaip nurodyta *SWD (2013) 133 final* (kuris yra Komisijos „ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategijos“ dalis).

- peržiūrėti JSPD III priedą ir, jei reikia, patikslinti ir parengti konkrečias gaires, kad kitame įgyvendinimo cikle vertinimų metu būtų užtikrintas nuoseklesnis ir labiau suderintas požiūris;
įdiegti šiuolaikinę ir efektyvią duomenų ir informacijos mainų tarp ES (EEA) ir RSC sistemą („WISE-Marine“) ir pilnai išnaudoti vykstančią plėtrą siekiant pagerinti jūrų duomenų prieinamumą ir suderinamumą per iniciatyvą „Žinios apie jūras 2020“;
- sistemingai naudotis vertinimais, kurie vykdomi pagal kitus susijusius teisės aktus arba kuriuos atlieka valstybės narės pagal RJK, ir iškart pradėti parengiamąjį darbą;
- parengti veiksmų planus, koordinuojamus regionų (paregionių) lygmeniu, kad nustatytieji trūkumai būtų ištaisyti iki 2018 m.¹³.

Pagaliau ne mažiau svarbu ir tai, kad regioninis bendradarbiavimas taptų JSPD įgyvendinimo pagrindu ir darytų įtaką nacionaliniams įgyvendinimo procesams, o ne atvirkščiai. Komisija ir valstybės narės regioniniu lygmeniu turėtų bendradarbiauti su kitomis susitariančiomis šalimis pagal RJK, kad paskatintų bendradarbiavimą regionų ar paregionių lygmeniu, atsižvelgiant į tai, kad kiekviena RJK turi savų ypatumų. Tada valstybės narės gautus rezultatus turėtų sistemingai naudoti įgyvendinimo procese nacionaliniu lygmeniu. Komisija ir valstybės narės turėtų tęsti diskusiją kaip geriau skatinti regioninį bendradarbiavimą ir toliau stiprinti bendradarbiavimą su RJK organizacijomis, visų pirma derinant darbo programas.

Šių rekomendacijų tikslas – sukurti aiškų pagrindą, kad įgyvendinant JSPD pamažu stiprėtų bendradarbiavimu pagrįstas požiūris, o priemonės ir tikslai būtų įgyvendinami palaipsniui visais susijusiais lygmenimis. Šie tolesni veiksmai, jei visi juos įgyvendins iki galo ir greitai – gerokai iki 2018 m., padės pasiekti reikiamą greitą esminį politikos pokytį, ir per tą trumpą laiką, likusį iki 2020 m., pagerins mūsų bendras pastangas saugant vandenynus ir jūras.

2016 m. Europos Komisija, teikdama ataskaitą apie priemonių programas¹⁴, kartu ketina dar kartą įvertinti, ar aukščiau aprašytas bendradarbiavimu grindžiamas požiūris buvo įgyvendintas ir davė rezultatų, ar visgi reikia imtis papildomų veiksmų, kad būtų užtikrintas tinkamas JSPD įgyvendinimas. Pagrindiniai šio požiūrio elementai yra GAB sprendimo peržiūra 2015 m. ir regioninio bendradarbiavimo stiprinimas. Paraleliai Europos Komisija gali pasinaudoti galimybe, jeigu reikia, pradėti pažeidimų nagrinėjimo procedūras, kad būtų užtikrintas tinkamas JSPD įgyvendinimas.

5. IŠVADA

Itin pažeidžiamos ES jūrų ekosistemos susiduria su didėjančiu žmogaus veiklos poveikiu. JSPD įgyvendinimas ir ekosistemomis pagrįsto požiūrio perkėlimas į moksliskai pagrįstą jūrų aplinkos tikrovę dirbant kartu su ES kaimynėmis yra labai sunki, bet esminė užduotis. Pirmajame JSPD įgyvendinimo etape europiniu, regioniniu ir nacionaliniu lygmenimis buvo padaryti svarbūs žingsniai, rodantys svarbias pastangas. Tačiau ES toli gražu negali džiaugtis sveikais vandenynais ir jūromis. Jei ši tikslą pavyks pasiekti iki 2020 m. – per mažiau nei

¹³ Rengiant šiuos veiksmų planus galima būtų vadovautis struktūriniu įgyvendinimo ir informacine sistema, jais būtų galima nustatyti įvairias priemones, kurių turi imtis valstybės narės norėdamos pagerinti įgyvendinimą (žr. COM(2012) 95).

¹⁴ JSPD 16 straipsnis.

septynerius metus, tai rodys, kad Europos Komisija, RJK ir kitos susijusios organizacijos atnaujino ir sustiprino savo pastangas ir nedelsdamos ėmėsi svarbių pokyčių savo bendrame darbe, sutelkdamos dėmesį į bendrus veiksmus, planavimą ir politikos nuoseklumą visuose sektoriuose. Geresnis stebėsenos programų ir priemonių programų koordinavimas, platesnio užmojo regioninis bendradarbiavimas ir aiškesnis visų šalių vaidmenų, atsakomybės ir įsipareigojimų suvokimas, kaip ir ES teisinis pagrindas, reglamentuojantis taršą iš sausumos šaltinių, bei sistemingesnės pastangos siekiant Integruoto pakrantės zonos tvarkymo, padės mažesnėmis sąnaudomis ir efektyviau saugoti jūrų aplinką. Tai būtiniausi veiksmai, be kurių ES negalės sėkmingai įgyvendinti jos vandenynus ir jūras saugančios JSPD ir užtikrinti, kad jos jūrų vandenys išliktų tvaraus vystymosi šaltinis ateities kartoms.